

Wyrok z dnia 22 stycznia 2002 r.

II UKN 58/01

Z art. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) nie można wywieść zakazu wprowadzenia zróżnicowanych systemów ubezpieczenia (zabezpieczenia) społecznego dla pracowników i dla osób prowadzących działalność gospodarczą.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Beata Gudowska, Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 stycznia 2002 r. sprawy z wniosku Barbary J. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o jednorazowe odszkodowanie, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 30 października 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 1999 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu oddalił odwołanie wnioskodawczyni Barbary J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w K. odmawiającej przyznania jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci męża Andrzeja w wypadku przy prowadzeniu działalności gospodarczej w dniu 11 maja 1999 r. Stwierdził, z powołaniem się na art. 5 pkt 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.), że świadczenie to jako nieprzewidziane przez wskazany przepis, nadal obowiązujący z mocy art. 195 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.), nie przysługuje ani osobom prowadzącym działalność gospodarczą, ani członkom ich rodzin.

Stanowisko to podzielił Sąd Apelacyjny w Poznaniu i oddalił apelację wnioskodawczyni (wyrok z dnia 30 października 2000 r. [...]).

Powyższy wyrok zaskarżyła kasacją wnioskodawczyni i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 195 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 5 pkt 4 i 7 ustawy o ubezpieczeniu osób prowadzących działalność gospodarczą oraz art. 2 a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), wniosła o jego zmianę i uwzględnienie apelacji.

Postanowieniem z dnia 26 listopada 2001 r. Sąd Najwyższy przyjął kasację w tej sprawie do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie jest uzasadniona, w sprawie bowiem, wbrew zarzutom, nie doszło do naruszenia prawa materialnego. Z wywodów kasacji wynika, że skarżąca upatruje naruszenia prawa materialnego z jednej strony w tym, że błędnie przyjmuje się, iż osoby prowadzące działalność gospodarczą (oraz członkowie ich rodzin) pozbawione są prawa do jednorazowego odszkodowania gdy ulegną wypadkowi przy prowadzeniu takiej działalności, z drugiej zaś, że również błędnie pomija się art. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r., który jest samodzielną podstawą do przyznania takiego świadczenia ze względu na statuowaną przez siebie zasadę równości wszystkich ubezpieczonych.

Zgodnie z art. 195 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, straciły moc między innymi przepisy art. 1 do 4 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin, co oznacza, jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, iż pozostał w mocy art. 5 tej ustawy, wyliczający w sposób wyczerpujący w pkt. 5, świadczenia pieniężne należne osobom prowadzącym działalność gospodarczą (w obecnym stanie prawnym określanym jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność) z tytułu wypadku przy prowadzeniu takiej działalności. Wśród tych świadczeń nie wymienia się jednorazowego świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu, brak więc podstaw do przyznania tego odszkodowania, a odmienne twierdzenia zawarte w kasacji nie są usprawiedliwione.

Podobnie należy ocenić zarzut kasacji, że wskazana regulacja, jeżeli ma być rozumiana jako pozbawiająca takie osoby wymienionego świadczenia, jest

sprzeczna z zasadą równości przyjętą w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis art. 2a tej ustawy stanowi, że stoi ona na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, stan cywilny, stan rodzinny, dotycząc w szczególności warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych, obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek, obliczania wysokości świadczeń, a także okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do nich. To niewyczerpujące wyliczenie tego czego zasada równości dotyczy, oznacza jedynie to, że w tych sprawach (a także innych związanych z regulacją zawartą w ustawie), nie ma podstaw prawnych do czynienia między ubezpieczonymi różnic związanych z płcią, stanem cywilnym czy też stanem rodzinnym. Nie oznacza to jednak, że wyłączone są różnice w rodzajach świadczeń, różnych w odmiennych ubezpieczeniach. Z przepisu tego nie da się wywieść zakazu wprowadzania zróżnicowanych systemów ubezpieczenia (zabezpieczenia) społecznego dla pracowników i dla osób prowadzących działalność gospodarczą, a w konsekwencji różnicowania świadczeń przysługujących ubezpieczonym należącym do różnych systemów ubezpieczenia. Należy wskazać, że swoboda ustawodawcy do kształtowania systemów ubezpieczenia społecznego, w tym określania świadczeń w ramach poszczególnych systemów ubezpieczenia, jest szeroka, kwestia zaś celowości i słuszności wprowadzenia odrębnej regulacji w ubezpieczeniu osób prowadzących działalność gospodarczą nie podlega ocenie sądów powszechnych rozpoznających sprawy z zakresu zabezpieczenia społecznego.

Gdy więc podniesione w kasacji zarzuty okazały się nieuzasadnione, należało orzec jak w sentencji po myśli art. 393¹² KPC.

=====